

Parti Broşürleri | Mart 2024

V. U Arslan

Bir Muhasebe
3.TIP DENEYİMİ
VE PARTİ MODELİ
TARTIŞMASI

Bir Muhasebe

3. TİP Deneyimi ve Parti Modeli Tartışması

V.U. Arslan

SEP Broşürleri
Mart 2024

Bir Muhasebe: 3.TİP DENEYİMİ ve PARTİ MODELİ TARTIŞMASI

V.U. Arslan

Daha bir yıl önce milyonlarca insanın destek ve sempatisini kazanarak ilgi odağı haline gelen TİP şimdilerde hayal kırıklıkları, iç sıkıntılar ve eleştirilerle boğuşmak durumunda. Bütün bunların üstüne gelen **Gökhan Zan** skandalıyla parti zor günler geçiriyor. Mesele tekil bir olay olsaydı TİP adına bu kadar sorun olmayabilirdi ama olayın ucu TİP'in popüler adaylarla yüksek oylar almaya odaklanan stratejisine çıkıyor. Daha 7 ay öncesinde aşırı sağcı bir partinin adayı olan birisini salt popüler olduğu için "transfer etmek" ve Hatay gibi bir yerde aday yapmak parlamentarizme ve burjuva siyaset tarzına adaptasyonu işaret ediyor. Bu adaptasyonun yan etkileri elbette görünüyordu, görünecekti ama bunların Gökhan Zan üzerinden kör göze parmak şeklinde ortaya çıkmasına vesile olmak TİP liderliği adına feci bir siyasi öngörüsüzlük olarak ayrıca dikkat çekicidir. Zan'ın adaylığı duyurulduğunda parti içerisinden ve dışarisinden yükselen eleştirilere **Erkan Baş** "*sağdan insan kazanmanın neresi kötü*" diyerek cevap vermişti ama gerçekte kimin neye kazanılmakta olduğu son skandal vesilesiyle ortaya çıkmış oldu.

TİP tanınırlığı, seçimlerde aldığı oy miktarı ve üye sayısının yanı sıra büyük çelişkileriyle tartışma konusu olmayı sürdürüyor. Ortada büyük bir başarı mı var, yoksa tarihsel ölçekte saman alevi gibi yanıp sönecek bir takım başarılı "skorlar" mı söz konusu? TİP'in içeriği, hedefleri ve bunlara uygun yöntemleri etraflıca ele alınmalı ve gerekli sonuçlar çıkarılmalıdır.

TİP 2023 seçimlerinde bir milyona yakın oy aldı. Parti temsilcileri 50 bin üyeye ulaştıklarını belirtiyordu. Seçimin ertesinde yapılan değerlendirmelerde bu sayıların TİP liderliğinin gözlerini kamaştırdığı görülüyordu. Sadece TİP liderliğinin değil, tek başarı kıstası oy oranları olan sosyal demokratik dünya görüşü açısından da TİP'in başarısı tartışılmaz. Gelgelelim **TİP liderliğindeki bu özgüven**, seçimlerin üzerinden henüz bir yıl geçmeden hala yerinde duruyor mu, pek sanmıyoruz. Seçim rüzgarları dindiğinde aktif üye bileşeninin ne kadarı ayakta kalacaktır; kadro yetiştirecek kadroların kıtlığı, örgütsel çerçevenin zayıflığı ve pratik faaliyetin cılızlığında ne kadar

tutunum sağlanacaktır? Bütün bunlar önemli sorular ve TİP adına bu sorulara olumlu cevaplar vermek mümkün değil.

TİP'in hızlı çıkışını mümkün kılan önceki konjonktürün temel ayakları RTE'nin gideceğine dair büyük umutlar, seçim heyecanı, **YSP** ile kurulan ittifak sayesinde %7 seçim barajının devre dışı bırakılmasına dayanıyordu. Yeni olmak büyük bir avantajdı ve TİP sosyalizmin tarihsel prestijine yaslanıyordu. Ekranda ya da meclis kürsüsünde AKP'lilere şöyle sağlamca saydırmanın alkış ve beğeni toplamaya yettiği bir dönemden geçtik. Ama yeni konjonktürde işler bu kadar kolay değil. AKP'nin gidişi için kolay bir yolun olmadığı, tek çıkış yolunun fiili mücadele ve gösterilmesi gereken direnç olduğu bir zamandayız. Seçimlerin geride kaldığı, fiili mücadele ihtiyacının acil bir duruma dönüştüğü zamanlara TİP gibi partilerin ayak uydurması kolay değil. TİP liderliğinin TV'lerde aldığı zaman ya da sosyal medyadaki görünürlüğünün eskisine nazaran düştüğü, partinin fiili mücadelede çok geri kaldığı ve **HTKP'den TİP'e** süregiden geleneksel dağınıklığın giderilemediği koşullarda TİP' in sınırlarının çoktan belirginleştiği aşıkardır.

TİP'in ne kadar radikal olduğu konusunda hiçbir zaman yanılısamaya sahip olmadık, diğer taraftan fiili mücadelede TİP ile ittifak kurmak meselesi önemliydi. Örgütlü mücadelenin hızla gerilediği, birlikte iş yapma geleneğinin çok zayıf olduğu, iyiden iyiye kısırlaşan Türkiye sosyalist solunda birleşik mücadele cephelerinin kurulması olanaklarını zorlamak her zaman önemlidir. Diğer taraftan ittifak kurmak adına eleştirinin hasır altı edilmesi son derece tehlikelidir. **Soldaki ılımlı gruplaşmalara bir çeşit bağımlılık geliştirmek**, ılımların iyi niyetini kazanmak ve oportünist hatalar konusunda sessiz kalmak devrimcilerin değil, devrimcilikle reformizm arasında salınan merkezilerin karakteristik özelliğidir. Bu tavır emekçi kitlelerin aldatılmasına çanak tutacak ve gerçekler saklanamayacak duruma geldiğinde mücadeleciler güçlerin demoralize olmasına yol açacaktır. Bu nedenle TİP'in eleştirilmesi devrimci bir görevdir.

TİP'in yükselişinin hangi siyasal ve örgütsel içerikle gerçekleştiğinin, pratik mücadelede TİP'in hangi roller üstlenebildiğinin ve ortak mücadele kültürünün gelişmesine TİP'in katkı koyup koymadığının tartışılması gerekiyor. Bu son konu

genellikle gözlerden kaçsa da bir hayli önemlidir. Nitekim TİP'in yükselişi fiili mücadelelerdeki ortaklıklardan ziyade yüksek siyasete has diplomasi ve seçim ittifakı kulislerini beraberinde getirdi. **TİP yakaladığı toplumsal desteği sokağa ve devrimciliğe yönlendirmek yerine pasif üyelik ve parlamenter-bürokratik konsolidasyon çizgisine yöneldi.** Bu anlamıyla da TİP'in özel bir değeri kalmadı. Son durumda TİP' in devrimci olmayan ve giderek sekterleşen bir fraksiyon olmasının ötesinde bir rolünden söz etmek bir hayli güçtür. Son birkaç yılın deneyimleri ve seçimler sonrası süreç, tablonun yeterince netleşmesi için fazlasıyla deneyim biriktirmiştir. Diğer taraftan nasıl bir parti ve nasıl bir mücadele konusu cevaplanmayı bekliyor.

Seçim Partisi Olmak- Can Atalay Örneği

"Buradan ilan ediyorum. Biz bazı ilçeleri Adalet ve Kalkınma Partisi'nin elinden almaya hazırlanıyoruz... Türkiye'de artık gerçek alternatifleri konuşalım ve Türkiye'de ilan edelim arkadaşlar. Şu seçim bittiğinde Türkiye'de bir sosyalist belediyeler birliği kurulabilecek duruma getirelim şu ülkeyi." (1)

Erkan Baş'ın geçtiğimiz eylül ayında yaptığı bu felaket konuşmayla parti tabanını seçimler üzerinden heyecandırmaya çalışıyordu. Erkan Baş'ın bu anlamıyla belki biraz tipik bir çıkış ama yine de ayaklar yerden kesilmiş görünüyor. Seçimlere dair uçuk derecede iddialı açıklamalar yapmak burjuva politikasında bir klasiktir. Ama Erkan Baş'ın parti tabanı ve periferisini canlandırma çabasının bu kötü örneklerle benzerliği problemin büyüklüğünü gösteriyor. Bir yandan *"kimsenin yapamadığını yaptık"*, *"şu kadar üye yaptık, bu kadar oy aldık"* denirken gerçekte fiili mücadelede şöyle irice bir sol fraksiyondan daha fazla bir etki söz konusu olamıyor. Sönen heyecanları canlandırmak, harekete geçirilemeyen tabana yerel seçim heyecanı vermek için olmadık seçim iddialarına bel bağlanıyor.

Bu noktada kabahati **TİP tabanında** bulamayız. Bu taban "belirli ölçülerde" sola kaymıştır, daha fazla sola kaymaya ve devrimcileşmeye de hazırdır; ama şunu belirtmeliyiz ki mevcut haliyle TİP ileri gitmeye çalışan güçleri bir yerden sonra frenleyen bir mekanizma olmuştur. Kitleleri "gerçekten" örgütlemek, eğitmek ve pratik mücadele devrimcileştirmek için öncelikle böyle bir niyete sonra da bunun için

gerekli donanım ve programa sahip olmak gerekir. TİP'in bunlardan hiçbirine sahip olduğunu sanmıyorum. TİP'in kendisini kitle partisi olarak tanımlaması aslında "kayıt/evrak" üyeliğinin benimsenmesini anlatır. Üyeler "seçmen", en iyi koşulda "destekçi" olarak görülür. TİP üye ve taraftarlarını devrimcileştirmek konusunda kendi donanım eksikliğini de farkındadır. Kitle partisi formülü aslında el yordamıyla bulunmuş, mevcut duruma bir ad konulmuştur. Partisine olan insan akışı karşısında kendi donanımına, örgütüne ve enerjisine güvenmeyen ve tabi kitlelere de güvenmeyen bu yüzden de ne yapacağını bilemeyen TİP liderliği için kitle partisi formülü eldeki tek seçenek olarak sarılacak bir dal olmuştur.

Seçimler, TBMM ve sosyal medya odaklı bir parti olan TİP'in üyelerinden beklentisi de buna uygun şekilde seçim odaklı pasif üyelik biçimidir. Birçok örnek verilebilir ama söz gelimi Erkan Baş'ın Can Atalay için yapılan **Özgürlük Yürüyüşü**'nü yanındaki on-yirmi kişiyle sürdürmesi tam da üyelerden beklenenlerle alakalıdır. Seçimden hemen sonra Can Atalay'ın rehin tutulacağı anlaşılmışken neden günler içerisinde teyakkuza geçilmez, neden en azından çevre illerden otobüsler kaldırılmaz, neden sosyalist güçlere ve demokratik kamuoyuna birleşik cephe çağrısı yapılmaz, neden Hatay'da valilik önüne en azından birkaç bin insanla gidilmez, neden maraza çıkarılmaz?

Bu aşırı güvenlikçi eğilim **Kemal Okuyan TKP**'si geleneğinin izlerini mi ifade ediyor yoksa sosyal demokratik adaptasyonu mu? 50 bin üyeye sahip olmakla övünen bir parti, milletvekili çıkardığı Hatay'da birkaç bin kişiyi yürütemeyecek durumda mı! Açık ki TİP liderliği bu iddiayı, dirayeti ve kitleliliği ortaya koysaydı Hatay halkının ve Türkiye'deki tüm toplumsal muhalefetin iradesi de çok farklı olurdu. Tüm sosyalist parti ve örgütler, **Dem Parti ve hatta CHP** bu iradeye desteğe gelmek durumunda kalırdı. İlk haftalardaki bu güçlü tepki aynı zamanda RTE' nin işi inada bindirmeden geri çekilmesini mümkün kılardı ve Can Atalay muhtemelen bugün özgür olurdu. Ama TİP bu kararlı ve mücadelecî duruşu asla benimsemedi. TBMM başkanı **Numan Kurtulmuş**'a, burjuva diplomasisine ya da yüksek mahkemelere bel bağladı. Sonbahara kadar 4-5 ay sembolik işler dışında boş geçirildi, kitleler Can Atalay'ın tutukluluğunu kanıksadı. Türkiye gibi olayların hızla birbirinin kovaladığı ve gündemin hızla değiştiği bir ülkede aylar boyunca âtil kalmanın doğal sonucu olarak Can Atalay

için eylem havası geriledi. Erkan Baş'ın Ekim ayındaki Ankara yürüyüşü de bu ortamda sembolik düzeyin ötesine gidemedi.

Bu noktada *"biz eylemler için bir sürü çağrı yaptık, bu kadar insan geliyor"* savunması, yapısal sorunlarla yüzleşmek ve özeleştiri vermek yerine suçu parti üyelerine, diğer sollarla ve halka atmak anlamına gelir. Bu savunma, objektif durumla uyuşmadığı gibi karamsarlığı ve yılgınlığı besler. Sözgelimi Hatay'da başlatılan yürüyüş için üyelerinizi çevre illeri de kapsayacak şekilde seferber edip vekil çıkardığınız ilde birkaç bin kişiyi toplamıyorsanız, kavga iradesini göstermiyorsanız, sertliği göze almıyorsanız Hatay halkı ve diğer herkes meseleyi haklı olarak sembolik düzeyde görecektir. **Herkesten önce taşın altına önce elini sokması gereken parti teşkilatlarıdır**, bunu yapmıyorsanız meseleyi sembolik düzeyde tutmak istediğiniz içindir. Parti teşkilatlarının son derece zayıf olduğu bir gerçek olsa da bu gerçekliğin sorumlusu da TİP liderliğidir. Gerekli teyakkuz halini ve heyecanını oluşturmak bu zayıf teşkilatları pekâlâ sürükleyebilirdi ama bunun için bir duruş ortaya koymayan da TİP liderliğidir.

Parlamentocu Eğilimin Rol Modeli Olarak TİP'in Yükselişinin Özellikleri

TİP şu an seçimci-parlamentocu eğilimin öne çıkan bir örneği belki ama bu eğilim aslında çok daha yaygın. Yerel seçimlerden 9 ay önce eylül ayında sosyalist parti ve örgütlerin temsilcileri çok nadir rastlanan geniş bir katılımla bir araya geldiler. Konu tabi ki yine (ve maalesef) seçimlerdi. Ülkenin ve dünyanın koşulları ortadayken, mücadele konusu olması gereken birbirinden acil bir yığın gündem üst üste birikmişken, sosyalist yapıların üzerine konuştuğu tek şeyin yaklaşan yerel seçimler olması aslında çok şey anlatıyor.

Seçimler önemsizdir demiyoruz ama bir araya gelme motivasyonu seçimlere indirgenmişse devrimci bir tavrın varlığından söz edilemez. Sosyalistler birçok şehirde sokakta, işyerinde, okullarda, mahallelerde, kent merkezlerinde yakıcı talepler etrafında faaliyet gösteren birleşik cepheler kurabilir. Aslında çoğu döneme uyan bu reçete bugün sosyalistler için çok daha acil bir görevdir. Durum apaçık olduğu halde sosyalist sol, böyle bir perspektifin çok uzağındadır.

Peki 9 ay önceden yerel seçimlerde işbirliği temalı toplantılar alındı da ne oldu? Türkiye sosyalist solundaki kadim alışkanlıklara uygun şekilde işbirliği yalan oldu, sekter kavgalar ve kısır çekişmeler galebe çaldı. Yerel seçimlerde sosyalist solun iddialı olduğu hepi topu birkaç ilçe için bir sürü ayak oyunu yapıldı. **Kadıköy’de ve Hatay’da yaşananlar ortadadır.** Neticede sosyalist sol geniş kitleler önünde küçük düşürüldü. Sosyalist solun genlerine işleyen kadim sekterlik “seçimcilik” bağlamında da hızından bir şey kaybetmiş değil.

Sosyalist solda sekterlik seviyesi geleneksel olarak yüksek, parlamentoculuk ise temposu giderek yükselen bir eğilim. Fiili mücadeleyi sürükleyecek kadro sayısının iyiden iyiye azalması da **seçimcilik** eğilimini tırmandırıyor. Bu durumda seçimler yoluyla “yüksek siyasete” sıçrayarak güç kazanma çabaları bir çeşit kestirme yol olarak çoklarına en cazip yol olarak görünüyor.

Bu konuda bir “başarı” öyküsü de mevcut. TİP’in yükselişi kimileri için bir çeşit rol modeli oldu. Hatırlayalım HDP, **Erkan Baş ve Barış Atay’a** milletvekilliği teklif etmezden önce TİP’in önceli olan HTKP neredeyse küçük bir fraksiyon boyutlarına düşmüştü. Sonraki çıkışı biliniyor. O halde TİP’in “yükselişi” taklit edilebilir miydi?

Peki ama **TİP’ in popülarlığı nasıl ve neyle mümkün oldu?** Önce bunun başlıklarını saymamız gerekir.

1. Çizgi olarak CHP tabanının sol bölümüne entegre olarak. En uç örneklerden birinde TİP, cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci turunda Kılıçdaroğlu Ümit Özdağ ile el ele ırkçı bir içeriğe geçtiğinde bile Kılıçdaroğlu kampanyasını örgütlemeye çalışıyordu. Ya da İmamoğlu 2019’da İstanbul belediye seçimini kazandığında TİP kutlamaların aktif parçasıydı. TİP CHP tabanının sol bölümüne şirin görünmek için siyaseten bu kesime entegre oldu.
2. AKP karşıtlığının içi “Andımız”ın savunulması (2) örneğinde olduğu gibi Kemalizm’in ve sol-sosyal demokrasinin duygu, düşünce ve sembolleriyle dolduruldu. Popülerleşmenin politik içeriği buydu. Cumhuriyetçilik, yurtseverlik, laiklik ve halkçılık etrafında örülen sol popülist strateji, kitlelerce benimsenmeyi kolaylaştırıyordu ama aynı zamanda sosyal demokratlaşmayı beraberinde

getirdi. Bu popülizm, hareketçi/harekete geçirici değil; oy toplayıcı/parlamenter bir popülizmdi. İzlenen rota Syriza, Podemos rotasıydı.

3. "Halkın meclisi" (3) gibi parlamenter budalalıklarla, burjuva kurumlara dair yanılısamalar yaratıldığı gibi toplumsal değişimlere dair kitlelerde kolaycılığı besleyen seçimci yanılısamalar pekiştirildi. Seçim barajı engelini HDP sayesinde ortadan kalktığı politik konjonktür, TİP'in yükselişinin yasal/parlamenter çerçevesini sundu. TİP bu dönemde kitlelere ılımlı bir seçim platformu sundu.
4. Kitle partisi modeli benimsenerek pasif sosyal demokratik üyelik bileşimiyle üyelere güvenlik ve konfor alanı sunuldu. Fiili mücadelenin ana strateji olarak benimsenmediği ya da yürütülmeyeceği egemen sınıfa da gösterildi. Egemen sınıf ve iktidar da TİP'in yükselişinden rahatsız olmadı. Bu yolda devrimciliğe ya da en azından sosyalist fikirlere kaymaya hazır olan kitleler pasifize edildi. Parti üye sayısı şişse de bunun pratik mücadelede bir karşılığı olmadı.
5. Bütün bu ılımlı çizgi TV ve sosyal medya ortamlarında güçlü "kişisel performanslarla" kitlelere sunuldu ve parlamenter yanılısamaların çok arttığı özel bir konjonktürde bu performanslar etkili oldu. Sola kayan kitleler oy verecek seçmenler ya da "ünlü kişilerin fanları" olma noktasına indirildi.

Tarihe Kısa Bir Bakış

Türkiye solunun tarihteki 3.TİP'i TKP'nin 2014'te ikiye bölünmesinin ve ardından yaşanan başka bölünmeler ve evrilmelerin bir neticesi olarak ortaya çıktı. Bu bölünme süreçlerinde TİP liderliğinin aldığı tavırlar ya da "tavır almamalar" TİP' in şekillenmesini belirledi.

TKP liderleri **Kemal Okuyan ve Aydemir Güler**, 1980'lerin ortalarından 2000'lere kadar kendi "gelenek"lerini çok da suya sabuna dokunmayan fikirler ve işlerle büyütme büyütmüşlerdi, ama bu büyümenin politik içeriği hakkında iyi konuşmak gerçekten zor. O zamanki isimleriyle **SİP**, 28 Şubat sürecinde generalleri net bir şekilde destekliyordu. Erkan Baş bu dönemde partiyi öğrenci gençlik içerisinde örgütleyen kadrolardan birisiydi. İslamcılara ve Kürt ulusal hareketine karşıtlık, TKP

geleneğini ister istemez egemen sınıfın bir kanadı ile örtüşürecekti. TKP aslında egemen fikirleri örgütlüyordu. Kemalist propagandanın alıcısı çoktu, parti büyüyordu ve parti teşkilatı belirli bir üyeyi biriktirecek canlılıktaydı. TKP sonuçta binlerce üye yapmıştı ama o çok arzuladıkları seçim başarısı bir türlü gelmediği gibi ortada anlatacakları ne bir grev ne bir gençlik hareketi, ne bir varoş mücadelesi, ne anti-faşist bir duruş vardı. Sıkı ulusalcı, sıkı bürokratik, diğer **sol gruplara karşı sıkı sekter, devlete karşı sadık**, uysal bir orta sınıf partisi olarak TKP'nin bu sevimsiz çelişkileriyle pek de cezbedici olması beklenemezdi. Seçimlerde birbiri ardına alınan kötü skorlar seçim odaklı bir parti için bir hayli moral bozucuydu. Evet TKP'nin de beklediği bu gelmeyen seçim atılımıydı. Neticede TKP kadrolarında yıllardır derinleşen hayal kırıklığı ve hoşnutsuzluk **Gezi İsyanı**'nın yarattığı basınçla patladı. Kemal Okuyan liderliği (sonradan tutum değiştirse de) Gezi İsyanı'na da düşmanca bakıyor, işin içinde yabancı parmağı arıyordu. Ulusalcı kafa bu kadar dardı. Sonuçta kriz ve bölünme kaçınılmazdı (2014). TİP' in öncülü Halkın Türkiye Komünist Partisi (HTKP) bu şekilde ortaya çıkacaktı.

HTKP'nin pratik ve teorik liderleri durumundaki **Erkan Baş ve Metin Çulhaoğlu**, Kemal Okuyan liderliğini başarısız olarak tariflerken TKP'yi dar örgüt olmakla, "kısıtlarını aşmamakla" ve "mevcutla" yetinmekle eleştiriyordu. Erkan Baş bunu siyaset yapma tarzında ayrışma yaşadık diye ifade edecekti. *"Bu davranış nasıl bir siyaset tarzı, nasıl bir örgüt, nasıl bir öncülük ve nihayet nasıl bir Leninizm soruları ile ilişkilidir."* (4)

Gelgelelim TİP' i oluşturan liderlik bu sorulara dair net cevaplara sahip değildi. Kısıtları aşmanın ve mevcutla yetinmemenin pratikteki karşılığı popüler olana doğru süzülme. Bu konuda **HTKP**'nin ilk sınavı Gezi İsyanı üzerine gelecekti. Evet, TKP diğer solları karşı çok sekterdi, HTKP ise dayanışma ve birlikte iş yapmaya daha açık olacaktı, ama bu konudaki ilk büyük deneyimin sonuçları HTKP için hiç de hayırlı olmadı. O zamanki ÖDP ve diğer sol oluşumlarla beraber Ağustos 2014'te kurulan **Birleşik Haziran Hareketi (BHH)** koca bir fiyaskoydu. BHH bolca forum yapmış, ama bir isyanın devamcısı olma iddiasındaki bu hareket sahada hemen hemen hiç iş yapmamıştı. **ÖDP**'nin yaşı hayli ilerlemiş eski kadroları partilerinin BHH vesilesiyle oynadığı oyun kurucu rolden memnundu. **Kemal Okuyan'ın KP'si** ise

bölünmeden sonra kendisini yeniden organize etmekle meşguldü, BHH'nin âtil olması onları fazla enterese etmiyordu. Ama HTKP bu atılığa adeta eridi, küçülme ve dağılma hali şiddetliydi. Erkan Baş liderliği ve **Metin Çulhaoğlu** akıl hocalığı, ÖDP'nin pratik ve politik hantallığına alternatif olacak bir durumda değildi. "Nasıl bir siyaset tarzı" konusunda HTKP'nin bu ilk sınavı feci derecede başarısızdı. Dahası sahada iş yapamama, organize olamama ve dağınıklık hali, sadece ÖDP'ye yüklenecek bir durum da değildi, HTKP' den TİP' e aktarılan temel karakteristik özellikler olarak bugün de kendisini gösteriyor.

Nasıl Bir Parti, Leninizm Neden TİP' e Uymaz?

Erkan Baş 2014'te TKP ile farklılığını "nasıl bir Leninizm" olarak ortaya koysa da İleri Haber'de Haziran 2023'te çıkan **Semih Gümüş** imzalı "Sosyalist Kitle Partisi Deneyimi Olarak Türkiye İşçi Partisi" başlıklı yazı TİP' in Leninist bir parti olmadığını ilan ediyordu. (5) *"Parti kendisini elbette her durumda bir özne olarak var etmeli ama klasik öncü parti niteliğini almaya çalışmadan."* Burada sorulması gereken soru şudur: Bu "klasik" neyin klasiğidir? Bahsedilen klasik sancılı şekilde bölündükleri TKP tarzı bir klasikse bir defa bu bürokratik parti modelinin adı **Stalinizmdir**. Gelgelelim bu Stalinist klasiğin Leninci öncülükle zerre alakası yoktur. TKP gibi bir parti üzerinden öncü parti/Leninizm bilançosu çıkarmak aşırı ölçüde gayri ciddidir. TİP yazar çizerlerinin **Leninizm** hakkında gelişigüzel değerlendirmeler yapmadan önce Stalinist bürokratik parti modeli ile Leninizmi birbirinden ayırmayı denemesi gerekiyor. Ama böyle bir çabaya girmek TİP liderleri açısından hem gereksiz hem de çok zorlu bir iş. Stalinizmle hesaplaşmak TİP' in yapacağı bir iş olamaz. Parti modeli tartışması, tarihsel ve uluslararası bağlamı olmayan gelişigüzel değerlendirmelerden ötesine geçemez. Teoriyi orta yolculuğa kurban ederek, esaslı tartışmaları halının altına süpürerek bir yere kadar gidilebilir. Orta yolculuk, doğası gereği kopuşlara karşıdır, güçlü olana eğilimlidir ve bu haliyle her zaman düzen sınırları içerisinde kalır. Nitekim TİP' in TKP bölünmesinde Stalinist bürokratizmle sorunu vardır, ama eleştiriyi devrimcileştirip mantıksal sonuçlarına vardırmadıkları için, devrimci tavır almadıkları için vardıkları yer parlamenter bürokratizm durağıdır. Parlamenter bürokratizm yüksek siyaset diplomasisi, seçim pazarlıkları, pasif ve edilgen üyelik,

ünlü-celebrity kişileri merkeziliği ve bunların sonucu olarak bürokratik parti yaşamıyla tanımlanabilir.

Peki TİP'in başlangıçtaki Leninizm iddiası neden sönümlendi ve hatta tersine döndü?

Leninizmin TİP'e uymayan yanları şu şekildedir:

1. Leninizm, egemen fikirlerden keskin bir kopuşu ifade eder. Devrimci Marksist ilkelere bağlılık sarsılmazdır. Oportünizmin bütün belirtilerine karşı mücadele edilir.
2. Leninizm, kestirme yollar aramaz. Yüksek siyasetin imkanlarına erişmek için reformist düzen partilerinin bürokrasisi ile iş tutmaz, sendikal bürokrasi ile ilkesiz ittifaklar aramaz. Bir süre için dar ve görünüşte yalıtılmış bir azınlık olarak kalmayı göze alır.
3. Leninizm, sekterlik anlamına gelmez. Fiili mücadelede, devrimci olsun olmasın, emek örgütleri içindeki diğer bileşenlerle birleşik mücadele cephelerini kurmaya çalışır. Sahadaki en dinamik ve öncü gücü oluşturur.
4. Leninizm, olağanüstü taktik esnekliği ve emekçi kitlelerle bağ kurmak için her yolu kullanma yeteneğini gösterir.
5. Leninizm, bütün bunları gerçekleştirebilmek için kadro örgütü olarak örgütlenir. Parti üyeliği sınırlıdır ve gerçek devrimcilerden ibarettir. Partinin inşası işçiler ve gençler arasından üstün kadrolar yetiştirmekle gerçekleşir.
6. Leninizm, devrimci mücadelenin çetin şartlarına göğüs gerebilmek, işçi sınıfı mücadelelerine sürekli müdahalede bulunabilmek ve esnek taktikleri uygulayabilmek için sağlam ilkelere dayalı, disiplinli ve durmak bilmeyen bir parti örgütüne sahip olmayı ifade eder.

Leninizm, düşük ya da ileri viteste kendiliğinden bir şekilde yürümekte olan sınıf mücadelesine yapılan iradi müdahaledir. Öncü parti kavramı bu noktada anlam kazanır. Demokratik haklar ve sınıfsal çıkarlar için verilen her mücadeleye enerjik bir şekilde katılmak, mücadeleyi ve kitleleri ileri çekmek, bu süreçte yeni devrimciler kazanmak ve daha önce kazanılmış olan üyeleri kadrolaştırmak Leninist partinin liderlik iddiasının temelini oluşturur. Bu liderlik dışarıdan buyurgan ve sekter tarzda

değil, kitlelerle omuz omuza ve somut durumun ihtiyaçlarına uygun talep ve müdahalelerle mümkündür. Kısacası **Leninist öncülük** pratik sınıf mücadelesinde liderliği kazanan ve yürüten, kitlelerle canlı bağlara sahip aktif üyelerle mümkündür. Leninizm bu yüzden kadro partisi esasına dayanır. İşçi sınıfının en ileri Marksist programı etrafında bir araya gelen mutlak olarak bağımsız ileri işçiler örgütü ve emekçilerin her mücadelesinde kitleler ile mümkün olan en yakın ilişkiyi sürdüren partidir Leninist parti.

«Devrimcilerin ideali sendika sekreterliği değil, halkın liderliği olmalıdır. Ki bu liderlik sosyalist düşüncelerini ve demokratik taleplerini herkesin önünde ileri sürmek için ne kadar küçük olursa olsun her olaydan yararlanmasını bilmelidir” (6)

Daha işin başında Lenin kendisini radikal laflar eden çok sayıda insanın içinden gerçekten savaşmak isteyenleri seçmenin önemini vurgulamıştır. **Lenin'deki bütün bu vurguların TİP'te görülmesi olasılığı yoktur.** Can Atalay örneğinde bahsetmiştik. Sadece kendi üyelerini değil, ilişki içerisinde olduğu toplumsal tabanı da harekete geçirme iddiası olmadan devrimcilikten söz edilemez. Toplumun geçtiği kritik dönemeçlerin gerilimli anlarında ancak Leninist TİP' te bir parti hamle üstünlüğünü sahip olabilir, bu hamlelerin sonuçlarını yönetebilir ve oluşan sert/tehlikeli iklime ayak uydurabilir.

Sağlam ilkeler ve disiplinli örgüt olmadan parti ne hamle yapabilir ne de gerektiği zaman taktik dönüşleri gerçekleştirebilir. İşçi sınıfının ve gençliğin verdiği fiili mücadelelere derinlemesine girmedikçe parti kendi disiplinini oluşturamaz. İşçi sınıfının günlük mücadelesi kapitalizmin yıkılması nihai hedefine bağlanmadıkça parti merkeziliğe ve reformize meyledecektir. **Leninist Parti** nihai hedefi doğrudan günlük mücadeleler ile ilişkilendirir.

Kitlelerin tabandan gelen dinamizmi ne kadar gelişirse, bilinçli devrimci örgüt o kadar gerekli olur; aksi takdirde en güçlü kendiliğinden bir hareket bile kaçınılmaz olarak yenilgiye uğrar. Bu yüzden öncü parti iddiasının terk edilmesi devrimciliğin terk edilmesi demektir. Diğer taraftan öncü parti kitle tabanından gelen kendiliğinden tazyik olmadan taze kan bulamaz. Bu yüzden sahada işçi ve gençleri

örgütleyecek daha sonra onları devrimci kadrolar olarak yetiştirecek olan kadrolar olmadan fiili mücadelede etkili olmak söz konusu olamaz.

Esaslı Meselelerin Hasır Altı Edilmesi ve Orta Yolcu Pragmatizm

TKP modeli bir partinin Leninist öncülük tartışması için uzaktan yakından veri alınamayacağını belirtmiştik. Bolşevizm'in temelleri olan devrimci ilkeler, düzenle köprülerin atılmış olması, parti sınırlarının dikkatle gözetilmesi, bütün üyelerin faaliyete katılması, sıkı disiplin, tam bir parti içi demokrasi, işyeri hücrelerinin öncelikli rolü, burjuva hukukunun sınırlarına tabi olunmaması... **TİP** liderliğinin kendi deneyimleri ve eski yoldaşlarının geleneği, bürokratik Stalinist modelin tipik temsilcisi olan **TKP** ile alakalıdır. Bu pratik ile Bolşevik öncülüğün hiçbir alakası yoktur.

TKP' den bölündükleri sırada teorik ve örgütsel farklılıkları tarihsel ve uluslararası bağlamıyla birlikte ele almak ve tartışmaları ucu nereye çıkıyorsa oraya götürmek yerine sünepe orta yolculuğun konfor alanı TİP' e çok daha cazip gelmiştir. Konumundan ve yöntemlerinden hiçbir zaman emin olmayan merkezci ve reformist eğilimler devrimci ilkeye altta alta nefret besler. Siyasi ilkelerin yerine kişisel kombinasyonları ve küçük örgütsel diplomasiyi koyma eğilimindedir. Zorlu entelektüel ve örgütsel uğraşlara girmek TİP liderliğinin boyunu aşmaktadır. Esaslı meseleleri hasır altı etmek, orta yolculuğun tipik karakteridir ve orta yolculuk her zaman ılımlığa, geleneksel kabullere ve merkeze meyleder. Bu eğilimin parti modelinde ulaştığı sonuç, öncü parti teorisinin terk edilmesi oluyor. TİP el yordamcı sürüklenme eşliğinde bu sonuca ulaşmıştır.

*"Türkiye İşçi Partisi, Leninist parti değil - ama 2017'de kurulduğu zaman TİP'in kendisini sosyalist bir kitle partisi olarak tanımladığını da sanmıyorum." (7) Görüldüğü gibi TİP diğer birçok konuda olduğu gibi "nasıl bir parti" tartışmasını da belirli belirsiz bırakmış durumda. "**TİP Leninist parti değildir**" demek zor bir iş olacağından TİP liderleri Semih Gümüş kadar açık sözlü olamaz. "**Sosyalist kitle partisiyiz**" demeyi tercih ediyorlar. Adı konmasa da soyunulan iş, Syriza modeli bir partidir. Fransa'daki Melanchon da başka bir örnektir. Bu partiler kendilerini radikal sol olarak sunsalar*

da esas strateji, yüksek oy alarak parlamentoda güçlü bir varlık göstermek ve mümkünse bakanlık koltuklarından doğru iktidar mevkilerine talip olmaktır. Syriza ve “genç-karizmatik” lideri **Tsipras** bunu başarmasına başardı da. Gelgelelim iktidar deneyimleri sosyal demokrasinin bir klasiği olarak sistemin hasta bakıcılığı ve emekçilere ihanet oldu.

Kitle partileri, parti sınırlarının gözetilmediği, üye sayısını ve tabii ki oy sayısını arttırmaya çalışan bir parti türüdür. Oy sayısını, milletvekili sayısını, elde edilen diğer makam ve mevkilerin sayısını ve devletten alınan ekonomik yardımları arttırmak... Bütün bunlar bu partiler için temel hedeflerdir ve bu süreç onları ılımlı olmaya zorlayacaktır.

Tarihte Marksist **2.Enternasyonal**'in amiral gemisi olan Alman Sosyal Demokrat partisi SPD'nin “sosyalist kitle partisi” olarak nasıl bir gelişim izlediğine dikkat edilmelidir. Kitle partilerinin doğal evrimi sosyal demokratlaşmak yönündedir. Daha çok üye yapmak, daha çok oy almak kaygısı bu tarz partileri ortalama fikirlere doğru kaydırır. Varsa eğer radikal bir köken, onlardan yavaş yavaş sıyrılmak gerekir. Eğer olur da sistem iktidar basamaklarından tırmanmanızın önünü açarsa bu sefer de sorumlu devlet adamı olmanız yönünde baskılarla birkaç ton birden ılımlılaşmak zorunlu hale gelir. Bu yüzden 20.başındaki SPD'den 21.yy'daki **Syriza**' ya bir sürü ülkede benzer deneyimlerin olması şaşırtıcı değildir.

Bugünkü TİP' in izlerini arayabileceğimiz 1.TİP ve karizmatik lideri **Mehmet Ali Aybar** da bu konuda iyi bir örnektir. (Kemal Okuyan TKP'si ise **Behice Boran** liderliğindeki 2.TİP' in koyu Stalinist, bürokratik, reformist eğilimine daha çok benzer.) Aybar, 1965 seçimlerinde %3 oy elde ettiklerinde hedef büyüterek “*bir dahaki seçimlerde başa güreşeceğiz*” diyordu. Reformist-parlamentarist yanlısamlar o kadar baskındı ki “güler yüzlü sosyalizmin” seçimlerden doğru kurulabileceğini sanıyordu, hem de Soğuk Savaş sırasında **NATO**'nun ileri karakolu olan bir ülkede. Sadece seçim kanununun değiştirilmesi bile TİP'in parlamenter rüyalarını sonlandırmaya yetti. Bunun ardından partinin bölünmelerle parçalanması kesinleşti. Zaten daha da ötede egemen sınıflar ve emperyalist merkezler, solu ezecek 12 Mart darbesini hazırlıyordu. Mehmet Ali Aybar ise o sıralarda öğrenci gençliğin radikal

eylemlerini frenlemeye çalışmaktaydı! Diğer taraftan Mehmet Ali Aybar TİP'i ile **Erkan Baş** TİP'i arasındaki çok önemli bir farkın da altını çizmek gerekir: 1960'ların TİP' i reformist bir parti olsa da işçi ve gençlik hareketleriyle güçlü bağlara sahipti. Günümüz TİP'i ise gençlik içinde ya da emekçiler arasında bu tarz bağlara sahip değil.

Bitmeyen Belirsizlikler ve İlkesizlikler

TİP' in parti konusundaki belirsizlikleri başka muğlaklıklarla el ele gider. Örneğin belki de solun en yakıcı tartışması olan Kürt meselesinde HTKP/TİP hangi netlikte tavır alacaktır? Bu konuda derinlikli tartışmaların yapılmaması **Kürt Ulusal Hareketi ile dayanışma/eleştiri/mesafe sorunsalının partide büyük sıkıntılar yaratmasını kaçınılmaz kılmıştı**. Nitekim HTKP bunların neticesi olarak TKH ve Devrim Hareketi bölünmelerini yaşamak zorunda kalacaktı. Görece geride kalan bu bölünmeler bir yana partinin Kürt sorunundaki programının netleştirilmemesi TİP' in Kemalizm kökenli geniş üye profili ile partinin Kürt üyeleri arasında bugün bile dışarıya yansıyan kırılmalıklar yaratmaktadır. Zira partinin Kürt meselesinde muğlaklığı sürmektedir. TİP ulusların kendi kaderini tayin hakkını **(UKKTH)** savunmakta mıdır? Parti programında böyle bir ilke yerine birlikte yaşamdan bahsediliyor. Birlikte yaşam vurgusu Leninci UKKTH ilkesinin benimsenmediğini işaret ediyorduyduysa da bu prensibin (UKKTH) neden geçersiz olduğu da herhangi bir yerde açıklanmış değil. TİP' in bu kafa karışıklığı kendi tabanı ve üye bileşiminin de sürekli çelişki ve çalkalanma yaşamasına neden oluyor. Parti tabanında güçlü olan Kemalizmin etkisi Kürt meselesinde devrimci tutum eksikliğinden ötürü kırılmıyor. Dahası sol Kemalizmin sularına demir atan TİP liderliğinin böyle bir derdinin olmadığı da ortada. Orta yolculuğun bu belirsizlikleri ve neticede benimsenen pragmatik/faydacı tutum, 2023 seçimleri sürecinde zirvesine çıkan TİP-Dem Parti geriliminin koşullarını oluşturuyor.

Parti teorisi ve Kürt meselesi dışında Kemalizmle eleştiri/dostluk konusu, post-modern kimlik hareketlerini benimseme/reddetme konusu, Stalinizmi eleştirme/sahiplenme konusu gibi başka kritik tartışmalar gelecekte de TİP için netlik kazanacak gibi görünmüyor. Net olunan tek konu yavan bir AKP karşıtlığıdır.

"Bizim istediğimiz parti, proleter devrim yapacak parti mi? Sanki vakitsiz geldi bu soru. Çünkü içinde önemli birkaç sorunu barındırıyor ve yanıtlarını vermek kolay değil. Ne ki şunu hemen

söyleyebiliriz: Biz sonunda devrimi amaçlıyoruz ama o devrim proleter bir devrim mi, bir halk devrimi mi? Ya da ne? İktidarı bir anda alaşağı ederek mi, yoksa kapitalizmi adım adım kemiren devrimci değişiklikleri kararlılıkla sürdürerek mi? Sosyalistlerin bu ülkenin bugününde bu soruların yanıtları üstüne yeterince düşündüklerini pek söyleyemeyiz. "(8)

Bu alıntıda da görüldüğü gibi belirsizlikler en temel alanlarda yaşanmaktadır, bu durum itiraf edilmektedir ve eğilim sözde "adım adım kemirme" diye ifade edilen reformist projeye doğrudur.

Teorik konulardaki yükümlülükleri sırtlamak devrimciliğin olmazsa olmazıdır. Zira Marksist teori olmadan pratiğe devrimci bir yön verilemez. Muğlaklık ise popülizmin alameti farikasıdır, kaypak bir esneklik belirli avantajlar sağlayacaktır; ama bunun çıktısı oportünizmdir ve sonuç her defasında düzeniçiliktir.

"Ne şiş yansın ne kebab" orta yolculuğu, belirli bir hesabın ürünüdür. TİP liderliği solun ayrışma yaşadığı konuları netleştirmeye çalışmanın hatalı olacağını (CHP ile bile) bunun yerine AKP'ye odaklanmanın en yüksek popüleriği getireceğini düşünüyor. Bu açıkça söylenecek bir şey değil elbette ama seçimlerde iddialı olmanın, ünlü kişilikler olarak kalmaya devam etmenin yolunun bu orta yolculuktan geçtiğinin gayet farkındalar. Dolayısıyla söyleyebiliriz ki TİP için siyaset bir eylemsellik değil esasında bir "iletişim biçimi" olmuştur. Kitlelerin siyasete yön verdiği mücadele sahası yerine oy veren seçmenler konumuna indirgendiği burjuva siyaset esasen birbirinden çok da farklı olmayan burjuva partilerin iletişim stratejilerine dayanır. Kim daha sempatik/karizmatik görünecek, kim daha becerikli imajına sahip olacak, popüler duyguları kim daha iyi okşayacak...

TİP açısından da Meclis kürsüsünden ya da TV/sosyal medya ortamından AKP'ye sayıp sövmek, AKP'nin gitmesi üzerinden seçim heyecanı oluşturmak ve sol-sosyal demokrat alanda popüler olan ne varsa kullanmak cazip olmanın anahtarıdır. Örneğin son dönemde popüler olan **feminizm** ise **Meral Akşener**'in bile sahiplenilebildiği çok kaba kız kardeşlik çıkışları yapılır (9), popüler olan Kemalizm ise büyük Atatürk noktasına gelinir, popüler olan kadın voleybol takımıysa milli gurura ortak olunur, popüler olan batılı yaşam biçimi ise sabaha kadar partilemekten bahsedilir vs. Geçen aralık ayında Suudi Arabistan'la yaşanan maç gerilimi vesilesiyle seküler

milliyetçiliğin ırkçı dışavurumlara büründüğü bir atmosferde Erkan Baş'ın önerisinin "GS-FB yöneticilerinin aralarında anlaşarak Beşiktaş'ın stadında Atatürk formaları ve yurttan sulh cihanda sulh sloganı eşliğinde maç yapılması" olması, popülizmin en bayağı biçimlerine prim verildiğini göstermiştir. Kemalizme yedeklenme yeteneğini vurgulamaya gerek dahi yok. TİP'in ortaya koyduğu tarz, öncelikler ve tabii ki örgütsel kurgu, politik refleksi yönlendirmektedir. Öncü kadro oluşturmaya dayalı, fiili mücadeleyi öngören sıkı bir parti anlayışındansa bir seçim/kitle partisi oluşturmak için yapılması gerekenler TİP'in tüm yapı taşlarına nüfuz etmiştir. Eleştirdiğimiz bu oportünist tarz, tesadüfi ya da kişisel kazalar değildir.

TİP savunucuları "esnek" olmalarından kaynaklı olarak zinde olduklarını varsayıyorlar. "Esnek olmak zinde olmayı gerektirir". Bu tarz kerameti kendinden menkul varsayımların altı maalesef bomboş. **Gerçek şu ki TİP ne görüşleriyle ne örgütsel yapısıyla ne de TKP-HTKP' den gelen çekirdek kadrosuyla zinde bir güçtür.** TİP liderlerinin AKP'ye sayıp sövmekte zinde olduğunu biliyoruz ama söz gelimi Merdan Yanardağ da her gün TV'de AKP'ye verip veriştiriyor. Sosyalist ve devrimci olma iddiasındaysanız parti olarak zindeliğinizi fiili mücadelede göstermek zorundasınız ama iş oraya gelince çizilen profil zindelik değil hımbıllıktır. Fiili mücadeleyi temel almayan ortayolculuk düşünsel olarak da pratik olarak da hımbıl olmak zorundadır.

Diğer taraftan bu orta yolculuğun sınıf bilinçli ileri unsurlarda hayal kırıklığını beraberinde getirmesi kaçınılmazdır. Zira bu unsurlar nazarında pratik mücadeledeki büyük boşluklar kadar "ideolojisizleşmenin" de gözlerden kaçması mümkün değildir. Birer gün arayla 18 Mayıs'ta **İbrahim Kaypakkaya'yı** anıp bir gün sonra 19 Mayıs'ta Kaypakkaya'nın faşizmle suçladığı Atatürk'ü anmak gibi kör göze parmak türünden çelişkiler, birçok kez orta yolculuğun zayıf noktası olarak göze batmıştır. Son 18/19 Mayıs'ta TİP resmi Twitter hesabında Kaypakkaya da ya da Atatürk'ten birinin gözden çıkarılması gerektiğinde kaybedenin Kaypakkaya olması da şaşkıncı değil. Tarihsel analizi alavere dalaverelerle boş retorik düzeyine düşürürseniz her konudaki yalpalamanızla kitleleri aşağı çekersiniz. Tarihle oynamak yerine Sovyetler' de Türkiye'de, İran'da ya da yakın örnekler olarak Yunanistan ve Venezuela'da ne olduğunu kitlelere aktarırsanız işte o zaman kendinizi ve kitleleri yukarı çekmiş olursunuz.

Cumhuriyet rejimini savunacaksınız ama bunu resmî ideolojiden nasıl ayıracaksınız? Yurtseverliği kimseye bırakmayacaksınız ama milliyetçi/ulusalcı güçlü dalgayla flörtü nasıl önleyeceksiniz? Filistin'i destekleyeceksiniz ama Hamas'ın liderliğinde 7 Ekim saldırılarıyla başlayan çatışmalarda yüksek sesle nasıl konuşacaksınız? Göçmenlere dayanışma göstermek isteyeceksiniz ama bir hayli popüler olan göçmen karşıtlığı ile nasıl yüzleşeceksiniz? Bütün bunlar TİP için çok zor sorulardır, çünkü iç içe geçtikleri CHP tabanı terörizm yanlısı bilincinden, göçmen karşıtlığından, milliyetçilikten ve resmî ideolojinin diğer unsurlarından fazlasıyla etkilenmiştir. Eğer TİP bu hassas konularda net tavır alırsa popülaritesinin düşmesini göze almak zorundadır. Diğer alternatifse burjuva politikacılarına has top çevirmedi.

TKP' den Ne Kadar Kopuldu?

Cumhuriyetçilik, bağımsızlık, yurtseverlik, laiklik vb. sol Kemalist temalar üzerinden devrimci bir parti inşa edilemeyeceğini belirtmiştik. Bu temalara TİP'in sıkça kullandığı halkçılığı ve kamuculuğu (devletçilik olarak okuyun) eklediğimizde adeta **Kemalizm'in Altı Ok'**una ulaşmış oluyoruz. Sol Kemalizm ya da cumhuriyetçi yurtseverlik TKP'nin de ana çizgisi olduğuna göre insanın aklına şu soru geliyor: TİP, TKP'den sancılı bir şekilde bölünerek şekillendi ama onca süreçten sonra bugün TKP ile TİP arasında fikirsel bir ayrılıktan ne ölçüde söz edebiliriz? İki parti de temelde Cumhuriyet'i sosyalizm ile buluşturmaktan (TKP) ya da cumhuriyetçiliğin sosyalizmi kitleleştireceğinden (TİP) dem vuruyor. TİP ile fark konusunda elimizde sadece benimsenen metotlar, ittifak politikaları ve buna uygun olarak şekillenen parti modeli konusu kalıyor. Gerçekten de ana akım siyaset mertebesine yükselmek için uygulanan taktikler dışında **TİP/TKP farkını** açıklamak gerçekten güç olabilir.

TİP liderliği bölünme sürecinde Kemal Okuyan grubunu dar olmakla, azla yetinmekle vb. eleştirmişti. TİP kaynakları yöntem ve tarz meselesi üzerinde çokça durmuştu. Ama belirttiğimiz gibi bölünmenin ideolojik-programatik kaynakları uç vermeden söndürülmüştü. Bu yüzden de TİP sol Kemalizmin sığ sularından yeni ufuklara yelken açamadı. Bugün baktığımızda TİP, TKP'nin özenle uzak durduğu CHP, HDP ve diğer sosyalist gruplarla işbirliği yapıyor. İki parti arasındaki fark bu tercihte şekilleniyor. Gelgelelim 1995 seçimlerinde Kemal Okuyan-Aydemir Güler liderliğindeki SİP'in

HADEP sıralarından seçimlere katıldığını, Kemal Okuyan'ın HADEP mitinglerinde seçim konuşmaları yaptığı hatırlandığında bu taktiksel farklılığın anlamı bir kez daha sorgulanabilir. Kemal Okuyan TKP' sinin de BHH'nin bir parçası olduğunu, bugün de Sol Parti ve TKH ile seçim ittifakları kurduğunu görüyoruz.

Diğer taraftan bu iki parti arasındaki ideolojik yakınlığın izini biraz sürelim. TİP'in liderlerinden olan Can Soyer, Tanıl Bora ile yaptığı mülakatta milliyetçiliğin yükselip yükselmediğini değerlendirirken şunları söyleme gereği duyuyor:

"Birincisi, biz (genel olarak Türkiye sosyalist hareketi de) ayrılıkçı bir hareket değiliz. Haliyle, ait olduğumuz ülkenin tarihiyle olan eleştirel ilişki bir reddiyeye dönüşemez. Kabalaştırarak söylersem, örneğin Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun gayrimeşru olduğunu, hiç kurulmamasının gerektiğini, bu kuruluştan bugüne kadar yaşanan siyasal ve toplumsal gelişmelerin bir bütün halinde reddedilmesinin lazım geldiğini hiç düşünmedik, düşünmüyoruz da.

... Geleceğim nokta şu: Zaman zaman yurttaşlar arasında gözlenen ve onlara alternatif bir söylem çerçevesi sunulamadığı için de egemenlerin diliyle ifade edilmek zorunda kalınan hassasiyetleri ve beklentileri yüzeysel ve hızlı çözümlenmelerle "milliyetçilik" kefesine koyup ötelemekten uzak duruyoruz.

...Ya da Türkiye'deki göçmen sorununun yurttaşlar arasında dile getiriliş biçimlerine bakarak bu sorunun, yurttaşlarda oluşmuş kaygıların hiçbir gerçeklik taşımadığını, bu yüzden de toptan yaftalanıp milliyetçilik çuvalına doldurulması gerektiğini ileri sürmek doğru da işe yarar da görünmüyor bize." (10)

Bu uzun alıntıyı yaptık çünkü TİP'in meseleler karşısında ikircikli, popülist-oportünist yaklaşımını iyi örnekliyor. "Türkiye'de milliyetçilik yükseldi mi" sorusuna verilen cevap "biz ayrılıkçı değiliz" ile başlıyor. Manidar olduğunu söylemek zorundayız. Can Soyer daha sonra "**Milliyetçiliğin her türlüsüne karşıyız**" vurgusunu da kalınca yaparak Kürt sorununa dair tutumunu biraz daha aydınlatıyor. Ardından göçmen karşıtlığını "haklı kaygılar" düzeyine çekip egemen ideoloji ile iltisaklı olma halini daha da geliştiriyor.

Kürt meselesi, göçmenler konusu ve rejime yaklaşım konusunda TİP'in tavrı burada özetleniyor. Burjuva cumhuriyet rejimi ile halk ve ülke eşitleniyor. Burjuvazinin başta

cumhuriyet olmak üzere hâkim değerleriyle çatışmanın yanlış olacağı örtük biçimde vurgulanıyor. Emekçi kitlelerin şovenist hegemonya altında olduğu gerçeği kitlelerdeki "hassasiyetler" ve "beklentiler" adı altında yumuşatılırken asıl derdin şovenist fikirlerle kafa kafaya gelmemek olduğu anlaşılıyor.

Peki buna ne demeli: "Kendi ülkesindeki milyonlarca insanla anlamlı bir diyalog geliştiremeyen, onlarla asgari de olsa ortak bir duygu bağına sahip olmayan, kendisi hakkındaki söylenti ve şüphelerin asılsızlığını gösteremeyen bir hareketin menzilinin korunaklı alanlarda devinmenin ötesine geçmesi zor, belki de tesadüften ibaret olur." Aynı vurguyu tutsak **Selahattin Demirtaş**'ın da yapması gerçekten anlamlıdır. (11) Gelgelelim Demirtaş "ortak duygu bağı"ndan laikliği ya da cumhuriyeti değil İslam'ı anlıyor ve solu bu toprakların İslami değerlerini reddetmekle eleştiriyor. O'na göre sosyalistler bu yüzden kiteselleşemiyor. Buyurun buradan yakın. Biri egemen ideolojinin bu tarafını tutalım diyor, diğeri öbür tarafını. Sonuç, sağa kayıştır; seküler milliyetçiliğe ya da liberal muhafazakarlığa, sonuç aynıdır.

Demek isteniyor ki kitlelerdeki geri fikirlerle oportünistçe flört etmeden popülerleşemeyiz. Devrimci bir hareket, programından taviz vermezse "korunaklı alanların" ötesine geçemez iddiasına nasıl yanıt vermeliyiz?

Parti İnşası ve Korunaklı Alanlar

Korunaklı alanlar meselesinden ne anlamalıyız? Kadıköy, Karşıyaka, Boğaziçi, ODTÜ vb. alanlar ile Alevi bölgelerin dışında varlık gösterememek; kastedilen bu olsa gerek.

Evvela korunaklı alan tartışmasının siyasal program konusuyla doğrudan bağlantılı olduğunu anlamak gerekiyor. Şehirlerin farklı bölgelerinde farklı sınıflar yaşarlar ve bu sınıfsallığa uygun düşen politik eğilimler ağır basar. Sol cumhuriyetçi bir program Karşıyaka'da çok ağır basabilirken Buca'da bu karşılık epey gerileyecektir. Kısacası sol cumhuriyetçi bir programın orta sınıf semtlerden dışarı çıkamamasında şaşırtıcı bir şey yoktur. Alevi bölgeler dışında yoksul emekçi mahallelerde laik yaşam biçimi kaygısı pek az hissedilirken geçim kaygısı ve bundan kaynaklanan diğer sorunlar çok daha fazla hissedilir. TİP bu yüzden korunaklı alanlar tartışmasını sınıfsal içerikle ve buna uygun düşen politikalarla ele almalıdır. Laik hissiyatların güçlü olduğu AKP

karşıtlığının ağır bastığı alanlar da basbayağı korunaklı alanlardır. Aynı şekilde sol liberal kimlikçi solculuğun da orta sınıf muhitlerin ötesine geçme şansı yoktur. Laik cumhuriyet elden gidiyor söyleminin ya da marjinalliği benimseyen yaşam tarzı kimlikçi solculuğun yoksul mahallelerde zemin kazanması mümkün değildir. Korunaklı alan tartışması bu noktadan verilmelidir.

TİP'in kastettiği asıl mesele belki de kitleselleşmeyle ilgilidir. Diğer taraftan bu konuda da sorulması gereken büyük bir soru var: Kemalizm'e ve egemen diğer kalıplara yaslanarak kitleselleşmek ya da popülerleşmek neye yarayacaktır? Tartışmanın en önemli kısmı da budur. Emekçilerin örgütlenmesi, sınıf bilincinin gelişmesi ve yoksul bölgelerde eylemlerin yükselmesi bağlamında sol cumhuriyetçilik bizlere ne vaat edebilir ki! Aksine emekçilerin yaşam biçimi ve kimlikler üzerinden kutuplaştığı Türkiye'de bu program mevcut tıkanma halinin bir paydaşdır. TİP'in etkisizliğinden bahsettik, diğer taraftan benzer bir siyasal içeriğe sahip olan TKP'nin de binlerce üyeye rağmen bu kadar tesirsiz olmasının asıl sebebi de budur.

Devrimci bir parti elbette kent merkezlerinde ve üniversiteliler arasında çalışma yürütecektir, ama mesele bu çalışmaların siyasal içeriğidir. Bu çalışmalarda elde edilen üyeler, Marksist kadrolar olarak yetiştirilerek sendikalarda, emekçi mahallelerinde ve sanayi havzalarında etki yaratabilir, buralarda kalıcı mevziler oluşturulabilir. Bunu da ancak sınıf devrimciliğe ile başarabiliriz. Tartışmanın özü budur. Küçük burjuva program temelinde ise bu kadrolar ve bu sınıfsal etkinlik düzeyi asla elde edilemeyecektir.

Bugün partimiz SEP, çalışmalarını diğer yerler yanısıra İstanbul Sultangazi, Ankara Altındağ ya da Urfa şehrinde geliştirebilmektedir. Muhakkak Türkiye sosyalist hareketinde uzak geçmişe ait olmayan benzer örnekler rahatlıkla verilebilir. Bu örneklerin çoğalması esas olarak devrimci kadroların belirli alanlarda mevziler kazanması ile mümkündür.

TİP'in yükselişi, toplumun yüzünü sosyalistlere çevirebildiğini göstermesi anlamında olumludur. TİP'in bu ilgiyi devrimcileştirememesi, sola kayışı sol Kemalizm

seviyesinde dondurması, pratik mücadele ve örgütlülük anlamında çok gerilerde olması **TİP'in sınırlarını işaret etmektedir.**

0 halde devrimciler kendi ilerlemelerinin şartlarını oluşturmalıdır. Bunun için devrimcilerin irili ufaklı kazanımlarla bir takım başarı öyküleri yazması gerekmektedir. Buradaki ölçütümüz TİP'in üye sayısındaki patlama türünden başarılar değildir.

Devrimci çalışmanın hızlı kitleleşmesi ancak özel dönemlerde görülebilir. Sınıf hareketinin seyrinden bağımsız bir "atılım" devrimciler için söz konusu olamaz. Devrimciler uzun süre azınlık kalmayı göze almalıdır. Devrimcilerin popüler olacağı anlar kitlelerin hızla sola kaydığı istisna anlardır. Bunu hızlandırmak için ortalama fikirlere oynamaya ise oportünizm denir. Bu gerçek kimilerine sevimsiz gelse de durum budur. TİP'in "atılımının" altının boş olması bu durumla alakalıdır. Bizleri TİP'ten ayıran temel meselelerden birisini **Troçki** yoldaşın şu ifadesi iyi anlatır: *"Sadece yol engellerle dolu olduğu için ya da bazı yol arkadaşlarımız bütün yolu bizimle birlikte gidemeyeceği için ilerlemekten korkmak en sefil korkaklık olacaktır."*

Bir soru: Devrimci çalışma mücadelenin durgun ya da geri olduğu dönemlerde ilerleyemez mi? Elbette ki ilerleyebilir. Zor dönemlerde devrimci partinin kaydettiği irili ufaklı ilerlemeler, ilkesel sağlamlığını korunması ve savaş azmini taşıyan yeni kadroların yetiştirilmesi gelecekteki büyük günlerin hazırlayıcısı olacaktır. Devrimci bir parti böyle dönemlerde çalışmalarını yeni alanlara taşıyarak etki alanını genişletebilir. Bu ilerlemeler daha elverişli dönemler için bir sıçrama tahtası işlevi görecektir. Eğer bu hazırlık süreci başarılı şekilde yaşanmazsa gelecek kaybedilmiş demektir.

Devrimci partinin inşası bir tarihsel süreç olarak kavranmadıkça parti kendisini anlık kestirme yol arayışlarının baskısı altında bulacaktır. Taktiksel esneklik ince bir hat üzerinde şekillenir. İdeolojik uzlaşmazlık mutlaka esnek birleşik cephe politikası ile birleştirilmelidir ki bu ikisi tek ve aynı amaca ulaşmanın iki silahıdır. İdeolojik uzlaşmazlık ilkesi, sekte doktrinerliğe dönüşürse devrimci öncü inisiyatifi kaybeder, kendisini kitlelerden yalıtır. Bunun sonucu felakettir. Devrimci öncü faydasız bir

sekte dönüşürken meydan tamamen oportünist güçlere terk edilir. Bu yüzden devrimcilerin sendikaların tabanında ve reformist partilerin etkin olduğu alanlarda somut mücadele talepleriyle ortak mücadeleler geliştirilebilmesi hayati önemdedir.

Devrimciler bu taktikleri pratik sınıf mücadelesinde daha rahat ve özgüvenli bir şekilde sergileyebilecekken parlamenter alanlarda güçlü olan burjuva eğilimlerdir. Zira bu alanda popüler olan ortalama fikirler, oy ve koltuk hesapları ile yüksek siyasetin tanınmış isimleridir. Bu alanlarda burjuvazinin gizemli çekiciliğine kendisini kaptıran çok sayıda sol aktör kendisini sisteme payanda olurken bulmuştur. Son örneklerden birisi de Şili'deki solcu **Gabriel Boric**'tir. Şili'deki ayaklanmayı dindirdi, dalgakıran rolünü oynadı ve şimdilerde saygın bir devlet adamı olarak sisteme hizmet etmeyi sürdürüyor.

Devrimciler dünyadaki örnekleri ve tarihteki kırılma anlarını iyi tahlil etmeli, tartışmalı ve sonuçlarını çıkarmalıdır. **Sol Kemalizm** ya da liberal kimlikçilik bize rehber olamaz. Bu tarz fikirlere yaslanmadan kitleleşmek mümkün değildir iddiası oldukça yanıltıcıdır. Bir defa bu arkadaşların kitleleşmekten anladığı en az on binlerce üye ya da milyonlarca oydur. Oysa birkaç bin devrimci kadro ülkede büyük fırtınalar koparacak güçte olacaktır. **Lenin'in "bana bir devrimciler örgütü verin Rusya'yı altüst edelim"** deyişini burada hatırlamak gerekiyor. Çok sayıda büyük toplumsal çelişkiye ev sahipliği yapan Türkiye ve Kürdistan böyle bir devrimci örgütü bağrından çıkarabilirse gelişmenin patlayıcı biçimleri ardı sıra yaşanacaktır.

Mesele bu devrimci kadro gücünün nasıl bir araya getirileceğidir. Zira bu tarihsel bir atılım olacaktır. Bu aynı zamanda bir inşa sürecidir ve bu devrimci öncünün bir araya getirilmesi sürecinde mutlaka sıçrama noktaları olacaktır. Bu sürecin hızı esas itibarıyla sınıf mücadelesinin seyriyle alakalıdır. Diğer taraftan her türlü şartta inşa süreci ilerleyecektir, deneyim anlamında da nitelik ve nicelik anlamında da. Ama bu süreci yapay biçimde hızlandırmak ve nicelik baskısıyla hareket etmek bütün devrimci gelecek potansiyellerini heba etmek anlamına gelecektir. Bu yüzden gelecek yalnız ve yalnız Bolşevizmin olacaktır.

Referanslar

1. Artı Gerçek, 6 Mayıs 2024, Erkan Baş'tan Yerel Seçim Açıklaması: Bazı İlçeleri AKP'den Almaya Hazırlanıyoruz
2. <https://halkweb.com.tr/sera-kadigil-bakanin-yuzune-bakararak-konustu-herkese-sayin-bakan-derim-size-demiyorum/> (15 Kasım 2023)
3. <https://www.ilerihaber.org/icerik/erkan-bas-meclis-halkin-meclisi-olacak-diyorduk-simdi-onu-yapmaya-calisiyoruz-152928> (02 Nisan 2023)
4. Birgün, 29 Temmuz 2014, TKP Neden Bölündü?
5. İleri Haber, 23 Haziran 2023, Sosyalist Kitle Partisi Deneyi Olarak Türkiye İşçi Partisi
6. Lenin, (Ne Yapmalı, Agora Kitaplığı, s.69)
7. İleri Haber, 23 Haziran 2023, Sosyalist Kitle Partisi Deneyi Olarak Türkiye İşçi Partisi
8. İleri Haber, 23 Haziran 2023, Sosyalist Kitle Partisi Deneyi Olarak Türkiye İşçi Partisi
9. Oda TV, 27 Temmuz 2022, Sosyalist Partiden Meral Akşener'e Övgü
10. Birikim Dergisi Haziran-Temmuz 2023, Türkiye İşçi Partisi Parti meclisi Üyesi Can Soyer'le Söyleşi: İddialı ama Mütevazı
11. Serbestiyet, 10 Ocak 2024, Demirtaş'ın 1300 Yıldır Hepimizi Var Eden İslam Medeniyetidir Sözleri Tartışılıyor

“

Bir Muhasebe: 3. TİP Deneyimi ve Parti Modeli Tartışması

TİP'in yükselişinin hangi siyasal ve örgütsel içerikle gerçekleştiğinin, pratik mücadelede TİP'in hangi roller üstlenebildiğinin ve ortak mücadele kültürünün gelişmesine TİP'in katkı koyup koymadığının tartışılması gerekiyor. Bu son konu genellikle gözlerden kaçsa da bir hayli önemlidir. Nitekim TİP'in yükselişi fiili mücadelelerdeki ortaklıklardan ziyade yüksek siyasete has diplomasi ve seçim ittifakı kulislerini beraberinde getirdi. TİP yakaladığı toplumsal desteği sokağa ve devrimciliğe yönlendirmek yerine pasif üyelik ve parlamenter-bürokratik konsolidasyon çizgisine yöneldi. Bu anlamıyla da TİP'in özel bir değeri kalmadı. Son durumda TİP'in devrimci olmayan ve giderek sekterleşen bir fraksiyon olmasının ötesinde bir rolünden söz etmek bir hayli güçtür. Son birkaç yılın deneyimleri ve seçimler sonrası süreç, tablonun yeterince netleşmesi için fazlasıyla deneyim biriktirmiştir. Diğer taraftan nasıl bir parti ve nasıl bir mücadele konusu cevaplanmayı bekliyor.

V.U. Arslan

”